

Õiguskantsler

Sotsiaalkindlustusamet
info@sotsiaalkindlustusamet.ee

Teie nr

Meie 26.04.2023 nr 7-6/221620/2302268

Erihoolekandeesutuse majutus- ja toitlustusteenuse hinna kujunemine

Austatud Sotsiaalkindlustusameti peadirektor

Õiguskantslerilt paluti selgitust, kuidas kujuneb erihoolekandeesutuse majutus- ja toitlustusteenuse hind (nn omaosalus), kui teenust osutatakse paremates tingimustes, kui on sätestatud sotsiaalkaitseministri 21.12.2015 määruses nr 75 „[Tervisekaitseõuded erihoolekandeteenustele ja eraldusruumile](#)“. Avaldaja ei mõista, miks tal tuleb igal aastal maksta AS-i Hoolekandeteenused Türi Kodule erinev summa, kuigi teenuse sisu ei muutu.

Omaosaluse suurus määratakse hooldekodu elaniku ja teenuseosutaja vahel sõlmitud lepinguga. Teadaolevalt on aga ööpäevaringse erihoolekandeteenuse pakkujaid vähem, kui on selle soovijaid, mistõttu pole inimesel tihti võimalik teenuskoha pakkumisest keelduda ja ta võib olla sunnitud vastu võtma ka koha, mille eest tal tuleb tasuda suuremat omaosalust, kui riik on kehtestanud.

Soovitan erihooldusteenuse kasutajate õiguste ja huvide paremaks kaitseks sätestada Sotsiaalkindlustusameti ja teenuseosutaja vahelises lepingus klausel ootamatute hinnatõusude vastu. Inimesele peaks olema ettearvatav, millal ja kui palju võib teenuse hind korruga tõusta. See annab mh kindluse, et pärast erihooldekodusse elama asumist ei pea inimene mõne aja möödudes pelgalt raha pärast kohast loobuma.

Uurisime, kui suurt osalustasu on Türi Kodus makstud viimastel aastatel. Nagu tabelist näha, on omaosaluse suurus olnud igal aastal erinev. Kui aastal 2021 tuli maksta paremate elamistingimuste eest 55 eurot kuus, siis 2022. aastal 84 eurot, kuid sel aastal ainult 35 eurot kuus.

Arusaadavalt tekitab selline hinnamuutus inimestes segadust. Kõik inimesed ei pruugi olla võimelised ka kõrgemat hinda maksuma. Vähetähtis pole seegi, et tavapärasest paremates tingimustes elavad inimesed on pidanud suuremat omaosalust maksuma neil aastatel, mil riigieelarvest kaetav osa on kasvanud vähem ja vastupidi.

Tabel. Erihooldekodude elanike omaosaluse suurenemine

Aasta	Riigieelarvega kehtestatud omaosalus (eurodes)	Omaosaluse suurenemine võrreldes eelmise aastaga (protsentides)	Omaosalus Türi Kodus (eurodes)	Omaosaluse suurenemine võrreldes eelmise aastaga (protsentides)
2021	295	0	350	Pole teada
2022	316	7,2	400	14,3
2023	376	19	411	2,75

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Uurisime nii Sotsiaalministeeriumist, Sotsiaalkindlustusametist kui ka teenuseosutajalt, kuidas lisateenuste hinda igal aastal määratakse. Sotsiaalkindlustusameti ja teenuseosutaja vahel sõlmitud lepingus on kirjas, et teenuseosutaja peab Sotsiaalkindlustusametit teavitama tingimustest, mis ei tulene teenuse osutamise kriteeriumidest, ja hindadest, mis hakkavad kehtima kalendriaasta alguses.

Sotsiaalkindlustusamet on küsinud teenuseosutajalt hinnatõusu kohta selgitusi. Teenuseosutaja on ka põhjendanud, miks teenuse hinda on vaja tõsta, kuid puuduvad arvutused, miks tuleb hinda tõsta just nii palju. Sotsiaalkindlustusamet on seejärel leidnud, et hinda on vaja tõsta, ent on rõhutanud, et kui inimene ei saa küsitud summat maksta, siis ta seda maksma ei pea.

Mõlemad osapooled on toonud hinnatõusu põhjenduseks ka elanike keskmise sissetuleku kasvu, kuid seda pole põhjust pidada sisuliseks argumendiks, sest teenuse hind ei saa sõltuda sellest, kui varakas inimene on, vaid teenuse sisust.

Õiguskantsleri hinnangul peab erihoolekandeteenust saavale inimesele või tema eestkostjale olema üheselt selge, millest toitlustus- ja majutuskulu koosneb, milliste lisateenuste eest ta maksab ja kuidas see hind igal aastal kujuneb. Konkreetsel juhul pakkus inimesele teenuskoha Türi Kodus Sotsiaalkindlustusamet, kes kannab ka suurema osa erihoolekandeteenuse kuludest.

Kuna inimesed on sunnitud ööpäevaringse erihoolekandeteenuse saamiseks olema aastaid järjekorras, ei pruugi neil alati olla võimalik valida odavamalt teenust. Sotsiaalkindlustusamet peab suunamisotsust andes teenuse saajale ja/või tema eestkostjale ka veenvalt selgitama, kuidas makstava tasu suurus kujuneb.

Riik on mõnel juhul pidanud vajalikuks teenuse hinna kasvu ka reguleerida. Näiteks on erakooliseaduses ([§ 22 lõige 6](#)) sätestatud, et kahe õppeaasta vahel võib õppemaksu suurendada kuni 10 protsenti, kui erakooli pidaja ja õpilase vaheline leping ei sätesta teisiti. Samasugust põhimõtet võiks rakendada ka erihoolekandeteenuste puhul, kui hooldekodus, kus inimesed elavad, on paremad elutingimused, kui ministri määrus ette näeb. Sellisel juhul oleks hinnatõus erihoolekandeteenuse saajale või tema eestkostjale ettearvatavam ja ka paremini mõistetav.

Palun andke hiljemalt kuu jooksul teada, kuidas kavatsete soovitusi rakendada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: sotsiaalkaitseminister

Liisi Uder 6938437
Liisi.Uder@oiguskantsler.ee